

Головне управління Держпродспоживслужби
в Житомирській області

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

«Профілактика отруєнь бджіл та успішний розвиток бджолиних сімей у весняний період»

Житомир-2020

Бджільництво - цінна галузь сільського господарства, яка дає мед, віск, квітковий пилок, маточне молочко і бджолину отруту.

Щоб одержати цінні продукти бджільництва в достатній кількості потрібно на пасіках тримати сильні бджолині сім'ї, на добрій кормовій базі з використанням інтенсивних технологій розведення при стійкому ветеринарно-санітарному та епізоотичному благополуччі пасік.

Вимоги законодавства України, щодо безпеки медоносних бджіл від отруєнь при використанні засобів захисту рослин в сільському і лісовому господарстві визначаються:

- Законом України «Про бджільництво» від 22.02.2000 р. № 1492—III (зі змінами);
- Державними санітарними правилами ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві» (затверджені Постановою № 1 Головного державного санітарного лікаря України від 03 серпня 1998 року).

Ветеринарно-санітарні вимоги, обов'язкові для виконання в галузі бджільництва

1. Реєстрація пасіки здійснюється за місцем проживання фізичної особи або за місцезнаходженням юридичної особи відповідно до Порядку реєстрації пасік, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 20.09.2000 № 184/82;
2. Ветеринарно-санітарний паспорт, відповідно до вказаного Порядку, видається державною установою ветеринарної медицини після обстеження пасіки;
3. Ветеринарно-санітарний паспорт є офіційним документом, який слід пред'являти для отримання ветеринарного свідоцтва або довідки;
4. При розміщенні, облаштуванні пасіки, утриманні, годівлі, розведенні бджіл дотримуватися вимог Інструкції щодо попередження та ліквідації хвороб і отруєнь бджіл;
5. Власникам бджолосімей, пакетів, маток, що перевозяться, видається ветеринарне свідоцтво (довідка) державними установами ветеринарної медицини. До перевезення на медозбір допускаються клінічно здорові бджолосім'ї, які піддавалися профілактичним обстеженням та обробкам а також клінічному огляду перед відправленням;

6. Пасіки піддаються ветеринарно-санітарному обстеженню, не менше двох разів на рік з одночасним відбором зразків підмору, розплоду бджіл та іншого матеріалу;
7. При встановленні заразних захворювань бджіл пасіку оголошують неблагополучною та вводять обмеження на реалізацію продуктів бджільництва;
8. Для лікування бджіл застосовують лише зареєстровані в Україні препарати згідно з настановами щодо їх застосування;
9. Підставою для реалізації меду на продовольчому ринку є наявність ветеринарно-санітарного паспорта та експертний висновок державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на ринку.

• Відповідно до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.01.2016 № 18 «Про внесення змін до наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 13.02.2013 № 96, **вартість клінічного огляду 1 бджолосім'ї становить 35,67 грн з ПДВ** (розділ III п. 1.11 наказу). Власнику бджолосім'ї видається фінансовий документ для оплати даної послуги.

• **Видача ветеринарно-санітарного паспорта пасіки становить 61,06 грн з ПДВ** (розділ III п. 54 наказу).

Бджолярю з метою охорони медоносних бджіл від хімічного отруєння необхідно:

1. Виконувати вимоги законодавства України з питань бджільництва відповідно до Наказу Міністерства аграрної політики України і Української академії аграрних наук 20.09.2000 р. № 184/82;
2. Зареєструвати пасіку за місцем проживання або за місцезнаходженням у місцевих державних адміністраціях або сільських, селищних, міських радах у порядку відповідно до Наказу Міністерства аграрної політики України і Української академії аграрних наук 20.09.2000 р. № 184/82;
3. Розміщувати пасіки на земельних ділянках, які належать їм на правах власності або користування, відповідно ст.15 Закону України «Про бджільництво»;
4. При зміні назви чи адреси пасіки проінформувати про це районне (міське) управління Держпродспоживслужби протягом 10 днів (Наказ Міністерства аграрної політики України і Української академії аграрних наук 20.09.2000 р. № 184/82);
5. При розміщенні пасік на земельних ділянках інших власників або перевезенні (кочівлі) пасік за згодою інших власників або користувачів, поставити пасіку на облік у сільській раді, на територію якої прибув на кочівлю, або на території якої розмістив пасіку;
6. При отриманні повідомлення про проведення хімічних обробок сільськогосподарських угідь або присадибних ділянок на території сільської ради, де розміщена пасіка або в суміжних господарствах, ізолювати бджіл у вуликах або вивезти пасіку в безпечне місце на термін, передбачений обмеженнями при застосуванні конкретних пестицидів;

7. У випадку авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів вивезти пасіку до іншого місця медозбору на відстань понад 5 км від місць проведення авіаційних обробок на період до 5 діб, а при проведенні наземних обробок на відстань 3-5 км від місць проведення наземного обприскування.

**Юридичні та фізичні особи, які застосовують засоби захисту рослин
зобов'язані:**

1. Дотримуватися діючих нормативно-правових актів, що передбачають охорону бджіл від отруєнь (хімічного токсикозу) - ст.30 ЗУ «Про бджільництво»;

2. Завчасно, до початку проведення обприскування, попередити пасічників через засоби масової інформації (радіо, місцева газета, телебачення та інші засоби інформації), про кожне застосування ЗЗР, а саме:

2.1. Оповідати не менш чим за дві доби при використанні наземної апаратури, згідно пункту 6.1.7. Державних санітарних правил ДСП 8.8.1.2.00198 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві»;

2.2. Оповідувати не менш, чим за три доби при використанні авіаційної техніки, згідно пункту 5.2. «Державних санітарних правил авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України» ДСП 382-96; У період проведення робіт у радіусі 200 м від меж ділянок, що обробляються, повинні бути встановлені попереджувальні написи;

2.3. Оповідати не пізніше ніж за три доби при застосуванні засобів захисту рослин на медоносних рослинах, згідно статті 37 ЗУ «Про бджільництво»;

3. В повідомленні про застосування ЗЗР сповіщати дату обробки, назву препарату, ступінь і строк дії токсичності препарату (ст. 37 ЗУ «Про бджільництво»);

4. При застосуванні хімічного обприскування на медоносних рослинах попередити пасічників, пасіки яких знаходяться на відстані до десяти кілометрів від оброблюваних площ (ст. 37 ЗУ «Про бджільництво»);

5. При авіаційному методі застосування пестицидів і агрохімікатів в повідомленні сповістити про необхідність вивозу пасік до іншого міста медозбору, на відстань більше 5 км від міста проведення авіаційних обробок на період до 5 діб. Не застосовувати авіаційні обробки пестицидами усіх груп токсичності з метою боротьби з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур та інших угідь, що розташовані ближче 5 км від місць постійного перебування медоносних пасік. («Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів народному господарстві України» ДСП 382-96.);

6. Не застосовувати засоби захисту рослин, стимулятори їх росту, мінеральні добрива, інші препарати, що можуть призвести до фізичного знищення бджіл під час медозбору. (ст. 30 ЗУ «Про бджільництво»);

7. Застосовувати у сільському та лісовому господарстві, на присадибних ділянках тільки ті пестициди і агрохімікати, що пройшли державну реєстрацію і включені в Перелік препаратів, дозволених до авіаційного та наземного застосування в Україні, роздрібного продажу населення (Перелік пестицидів і агрохімікатів і щорічні доповнення до нього видається Департаментом екологічної безпеки Міністерства екології та природних ресурсів України відповідно до ст. 7 ЗУ «Про пестициди і агрохімікати» № 86/95 від 02.03.1995 р.);
8. Не допускати обробку квітучих медоносів і пилюконосів під час масового льоту бджіл, безпосереднього контакту покриву бджіл з робочим розчином інсектицидів;
9. Використовувати не токсичні або слаботоксичні для медоносної бджоли інсектициди;
10. Суворо дотримуватися регламентів застосування в навколишньому середовищі токсичних для бджіл речовин. При використанні високотоксичних для бджіл піретроїдних інсектицидів паралельно застосовувати репеленти, що забезпечать збереження життя робочих бджіл на період токсичної дії інсектициду;
11. Обмежувати застосування мікрокапсульованих препаративних форм (мк. с. - мікрокапсульована суспензія, мк. е. - мікрокапсульована емульсія), бо бувають випадки, коли бджоли збирають капсули і відносять їх до вуликів, де препарат, поступово виділяючи діючу речовину, отрує всю бджолину сім'ю;
12. Всі роботи з пестицидами і агрохімікатами проводити в ранкові (до 10) і вечірні (18-22) години при мінімальних висхідних повітряних потоках. Як виняток, допускається проведення обробок у денні години у похмурі і прохолодні дні з температурою навколишнього повітря нижче +10 градусів. (6.1.5. Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.001-98 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві»);
13. У випадку застосування пестицидів в умовах закритого ґрунту обробки проводити увечері після закінчення льоту бджіл;
14. Проводити обприскування наземним методом при швидкості вітру до 3 м/с (дрібно крапельне) і 4 м/с (крупно крапельне), при цьому не порушувати зону санітарного розриву від населених пунктів, тваринницьких комплексів, місць проведення ручних робіт по догляду за сільгоспкультурами, водойм і місць відпочинку при вентиляторному обприскуванні 500 м, при штанговому і гербігації дощуванням - 300 м. При застосуванні аерозольних генераторів санітарно-захисні зони повинні відповідати вимогам, зазначеним в інструкції для даного виду апаратури, обробка посівів у цих зонах допускається при напрямку вітру від населених пунктів і інших об'єктів, що підлягають санітарному захисту (6.3.1., 6.3.4. Державні санітарні правила ДСП 8.8.1.2.00198 «Транспортування, зберігання та застосування пестицидів»);
15. Проводити обприскування авіаційним методом в ранкові та вечірні години дня, при швидкості руху повітря, що не перевищує - 3 м/с (дрібно- крапельне

обприскування) і 4 м/с (крупно-крапельне обприскування), температурі повітря не вище +22 градуса, робоча висота над об'єктом обробки повинна бути не менше 3 метрів. При цьому не порушувати зону санітарного розриву: 5 км від місця постійного перебування медоносних пасік; 2 км від рибогосподарських водоймищ, відкритих джерел водопостачання, місць випасу свійських тварин, об'єктів природно-заповідного фонду (заповідників, національних парків); 1 км від населених пунктів, тваринницьких ферм і птахоферм, посівів с/г культур, що використовуються у їжу без термічної обробки, а також садів, виноградників та місць проведення інших сільськогосподарських робіт. («Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України» ДСП 382-96.);

16. Всі проведенні хімічні обробки фіксувати в журналі обліку застосування пестицидів на посівах, у садах, теплицях і інших об'єктах господарства. Журнал заповнюється і ведеться агрономом, бригадиром або іншою особою, яка призначена наказом керівника господарства за відповідальність безпечного застосування хімічних засобів захисту рослин;

17. Виконувати основні вимоги щодо захисту рослин відповідно до ст.4 ЗУ «Про захист рослин» № 180XIV від 14.10.1998 р., а саме: суворе додержання регламентів зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин; збереження корисної флори і фауни; недопущення пошкодження рослин, погіршення їх стану та забруднення продукції рослинного походження і довкілля засобами захисту рослин; додержання технології вирощування рослин сільськогосподарських, багаторічних і лісових насаджень, рослинності закритого ґрунту; екологічне та економічне обґрунтування доцільності захисту рослин від шкідливих організмів;

18. До роботи з пестицидами допускаються особи, що пройшли медичний огляд, спеціальну підготовку та мають відповідні посвідчення, допуск та наряд на виконання робіт з пестицидами (Додаток 1) відповідно до «Порядку одержання допуску (посвідчення) на право роботи, пов'язаної з транспортуванням, зберіганням, застосуванням та торгівлею пестицидами і агрохімікатами» (затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 746 від 18.09.95). До роботи з пестицидами допускаються практично здорові особи, які до початку робіт пройшли медичний огляд.

Попередні та періодичні медичні огляди організовують і проводять медичні комісії лікувальних закладів у відповідності з «Положенням про медичний огляд працівників певних категорій» (затв. наказом МОЗ України № 45 від 31.03.94 р.) та Додатками 1 і 2 до наказу МОЗ СРСР № 555 від 29.09.1989 року «О проведении обязательных предварительных при поступлении на работу и периодических медицинских осмотров трудящихся, подвергающихся воздействию вредных и неблагоприятных условий труда».